

FINANČNÁ GRAMOTNOSŤ

PRACOVNÝ ZOŠIT

”

Finančná sloboda je dostupná všetkým tým,
ktorí sa o nej učia a pracujú na nej.

(Robert Kiyosaki)

FINANČNÁ GRAMOTNOSŤ

Finančná gramotnosť je súbor finančných vedomostí, zručností a skúseností s efektívnym riadením vlastných finančných prostriedkov, ako i schopnosť celoživotne zabezpečiť seba a svoju rodinu. Len dostatok informácií a schopnosť pretaviť ich do správnych finančných rozhodnutí je predpokladom prosperity a finančne stabilnej budúcnosti jednotlivcov, ale aj celej spoločnosti.

AKTÍVA alebo PASÍVA

Finančné prostriedky, ktoré do rodinného rozpočtu prichádzajú vo forme výplaty, ľudia investujú do rôznych vecí. Takéto predmety, činnosti či prostriedky označujeme pojmami **aktíva** a **pasíva**.

■ AKTÍVA

môžeme charakterizovať ako niečo, čo si kúpime (vložíme do toho peniaze) a to niečo nám následne generuje ďalšie peniaze.

■ PASÍVUM

je takisto niečo, čo si kúpime (vložíme do toho peniaze), spravidla si to však vyžaduje ďalšie investície a negeneruje žiadny finančný zisk. Pasíva nám však môžu prinášať iný úžitok ako finančný.

Čo myslíš, sú pre našu budúcnosť dobré pasíva alebo aktíva?

1 Dopln' do textu, či ide o aktívum alebo pasívum.

Všetko to, čo nám vytvára náklady, je a naopak všetko to, čo nám vytvára zisk, alebo sa na ňom podieľa, nazývame

Ak prevládajú nad, hovoríme o zisku. Takže správna odpoveď na úvodnú otázku je, že pre našu budúcnosť sú dobré

2 Uveď, či ide o pasívum alebo aktívum.

auto | byt na prenájom | mobil | akcie | umelecké dielo | členstvo v golfovom klube | dovolenka | dom, v ktorom bývame

PASÍVUM	AKTÍVUM

3 Je možné len na základe uvedenia predmetu (napr. auto, byt, mobil) posúdiť, či je to aktívum alebo pasívum?

Uveďte príklad, kedy môže byť auto a byt aktívom a kedy pasívom.

4 Máte na výber dve možnosti:

- a) Kúpiť si byt na úver. V tomto prípade by vaše kompletne náklady na bývanie (splátka úveru, energie...) mesačne boli 400 €.
- b) Bývať v prenajatom byte s platbou nájomného vrátane energií 350 €. Zvyšných 50 € by ste investovali s ročným zhodnotením 6 %.

Určite, či je v tomto prípade výhodnejšia investícia do pasív, alebo vytváranie aktív. Zdôvodnite.

Cashflow alebo po slovensky **tok peňazí** predstavuje **rozdiel medzi príjmami a výdavkami za určité časové obdobie**. Je dôležité ho pozorne plánovať a sledovať. V opačnom prípade môže nastať nerovnováha, čoho dôsledkom môžu byť vážne finančné problémy.

- Príjem predstavujú všetky peňažné prostriedky, ktoré „pritekajú“ do peňaženky, ako mzda v práci, vreckové, úroky, príjem z prenájmu a pod.
- Výdavky zahŕňajú všetky prostriedky, ktoré „odtekajú“ z peňaženky, ako napríklad náklady na bývanie, dopravu, stravu, energie, spotrebu, splátky úverov a pod.

Od nástupu na vysokú školu si si s rodičmi nastavil fungovanie, kde ti pravidelne mesačne posielajú 300 eur. Našiel si si tiež brigádu, kde popri škole zarobíš ďalších 450 eur. V maturitnom ročníku si si zobral notebook na splátky, počas prvých troch rokov na vysokej škole budeš splácať ešte 80 eur mesačne. Rodičia a starí rodičia ti od narodenia platili poistenie, z ktorého ti po maturite rodičia dali 1 800 eur, a z ostatných nasporených financií budeš dostávať počas vysokej školy mesačne 250 eur. Počas prvého mesiaca štúdií si prišiel na to, že tvoja spotreba na bežné výdavky (stravu, cestovanie, drogériu, zábavu) je 300 eur. Náklady na bývanie sú 150 eur a platba za telefón 35 eur.

Vyplň tabuľku nižšie podľa uvedených údajov o tvojom cashflow:

IDEÁLNE FINANČNÉ MIERY	TVOJE IDEÁLNE FINANČNÉ MIERY	TVOJ REÁLNY ROZPOČET	ROZDIEL OPROTI IDEÁLNYM FINANČNÝM MIERAM
40 % spotreba			
30 % pasíva			
20 % aktíva			
10 % rezervy			

IDEÁLNE FINANČNÉ MIERY

Ideálne finančné miery **10 : 20 : 30 : 40** vychádzajú z optimálneho nastavenia štyroch najdôležitejších atribútov zdravého finančného hospodárenia: **aktíva, pasíva, spotreba, rezervy**.

Doplň chýbajúce slová do textu:

0 | 10 | 20 | 30 | 40 | dlhodobo | dôchodok | financovaním bývania | kreditná karta | kontokorentný úver | krátkodobé | kontrolovať | príjmu | primárnym | životným poistením | plánovať | výška | úver na podnikanie | šesťnásobku | spotrebný úver | zapisovať | zregulujte | strate | spotreby

FINANČNÁ REZERVA

Tvorba finančnej rezervy by mala byť cieľom každej domácnosti. Nejde o rezervu do budúcnosti, ale je to rezerva určená na nepredvídateľné situácie ako pokazená chladnička, práčka, strata príjmu... Optimálna výška zodpovedá minimálne mesačného príjmu. Až po jej naštrení by mali smerovať finančné prostriedky na iné ciele (dovolenka, nové zariadenie domácnosti...). Vytvárame ju pravidelným odkladaním % z mesačného príjmu domácnosti. V prípade, že na ňu musíme z akéhokoľvek dôvodu siahnuť, chýbajúce financie doplníme hneď, ako sa dá.

DLHODOBÉ AKTÍVA

Do vytvárania dlhodobých aktív by malo smerovať % príjmu. Prvou zložkou tvorby dlhodobých aktív je ochrana pred výpadkom vhodne nastaveným , ktoré chráni jednotlivca i jeho blízkych v prípade vzniku závažných udalostí, akými sú dlhodobá PN či strata zamestnania.

Druhou zložkou je sporenie na Vhodne zvolené riešenie na dôchodkové zabezpečenie si treba zvoliť čím skôr v produktívnom veku.

ÚVERY

Maximálna splátky úverov by v domácnosti nemala presiahnuť % z celkových príjmov, presiahnutie tejto hranice ohrozuje bežný život rodiny a schopnosť financovať akékoľvek iné potreby domácnosti. Máme na mysli predovšetkým úvery spojené s Existuje aj mnoho iných druhov úverov, ako napríklad , či Ich podiel na výdavkoch domácnosti by mal byť vo výške %!

SPOTREBA

Bežná finančná spotreba domácnosti zahŕňa výdavky spojené s bežnou prevádzkou domácnosti – stravu, oblečenie, cestovné, kultúru či voľný čas. Mala by byť na úrovni maximálne % z mesačných príjmov rodiny. Najefektívnejším spôsobom, ako si udržať túto hladinu, je presne svoje mesačné výdavky, ich výšku si a pravidelne Ak zistíte, že ste prekročili svoj plán, zvyšok výdavkov tak, aby ste na konci mesiaca neboli v Práve zníženie bežnej je veľakrát kľúčom k zabezpečeniu zdravšej finančnej kondície domácnosti.

- Poistením môžeme nazvať vzťah, pri ktorom poisťovateľ (poisťovňa) na seba preberá záväzok, že poistenému alebo oprávnenej osobe poskytne poistné plnenie, ak nastane udalosť definovaná v poistných podmienkach.

Poistený človek platí poisťovni cenu za poistenie, ktorá predstavuje tzv. poistné, a v prípade vzniku poistnej udalosti mu poisťovňa vyplatí poistné plnenie. Toto poistné plnenie mu pomôže prekonať finančné ťažkosti alebo zvýšené výdavky spojené so vznikom poistnej udalosti.

Spravidla sa ľudia poisťujú proti udalostiam, pri ktorých vzniká taká finančná strata, na ktorú sa nevedia pripraviť dopredu, nevedia si na ňu našetriť zodpovedajúcu sumu finančných prostriedkov (invalidita, smrť, zničená nehnuteľnosť, domácnosť...).

- Poistenie môžeme rozdeľovať z viacerých hľadísk, no takým najzákladnejším je rozdelenie na životné a neživotné poistenie. Životné poistenie kryje život a zdravie osôb a neživotné kryje straty na majetku.

Životné poistenie by malo byť základným bodom finančného plánovania. Je vhodné pre každého žiteľa domácnosti, každého, kto má úver a chce zabezpečiť seba a svojich blízkych. Životné poistenie môže byť spojené v jednom produkte aj s vytváraním finančnej rezervy do budúcnosti (väčšinou na pokrytie výdavkov v dôchodku).

Základom životného poistenia je poistenie pre prípad smrti.

V rámci pripoistení je možné riešiť množstvo komplikácií spojených s úrazom alebo chorobou poisteného, ktoré znamenajú zníženie príjmu, alebo zvýšenie nákladov. Napríklad výplatu plnenia v prípade invalidity. Príjem sa v tomto prípade znižuje, ale náklady na život zostanú rovnaké, prípadne sa ešte môžu zvýšiť.

Nižšie sú opísané druhy životného poistenia. Rozdiel medzi nimi je v tom, či výplata nastáva len pri úmrtí, alebo či poistenie vytvára aj kapitál, ktorý je vyplatený v prípade dožitia sa konca zmluvy (tzv. rezervotvorné poistenie).

K definícii **prirad'** správny druh poistenia.

- rizikové,
- kapitálové
- investičné

A)

Poistenie sa uzatvára pre prípad smrti alebo dožitia. V oboch prípadoch životná poisťovňa vypláca poistnú sumu. V prípade dožitia sa vypláca poistná suma, ktorá je stanovená na začiatku poistenia a jej hodnota sa nemôže znížiť.

B)

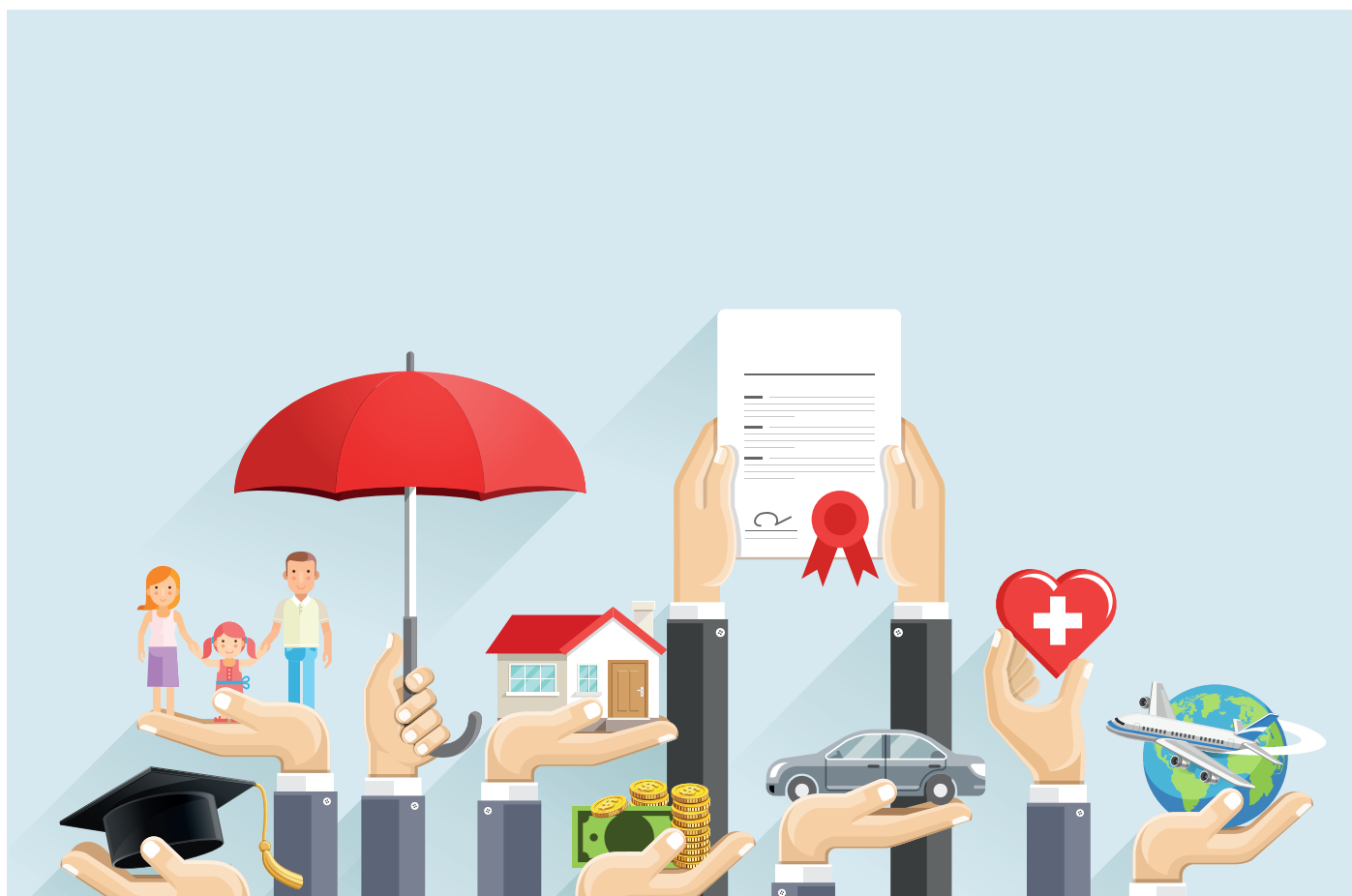
Poistenie sa uzatvára pre prípad smrti alebo dožitia. Životná poisťovňa v mene poistníka na základe zmluvy investuje do investičných fondov a iných finančných nástrojov na finančnom trhu. Výnos nie je garantovaný. V prípade úmrtia je vyplatená poistná suma. V prípade dožitia sa vypláca hodnota účtu, ktorá nie je dopredu stanovená a jej výška závisí od vývoja investície.

C)

Hlavným krytím je poistenie pre prípad úmrtia. Toto poistenie je bez sporenia, celé poistné sa spotrebuje na poistné riziko, čo znamená, že v prípade dožitia sa nevypláca nič. V prípade úmrtia je vyplatená poistná suma. Poistnou udalosťou je smrť poisteného z akýchkoľvek príčin, vrátane tzv. civilizačných chorôb.

Podľa vyššie uvedenej špecifikácie **uved'**,

1. ktoré z poistení rezervu nevytvára
2. ktoré z poistení nemá výšku rezervy garantovanú, pretože závisí od vývoja investície
3. ktoré z poistení má výšku rezervy na konci poistenia dopredu určenú a garantovanú

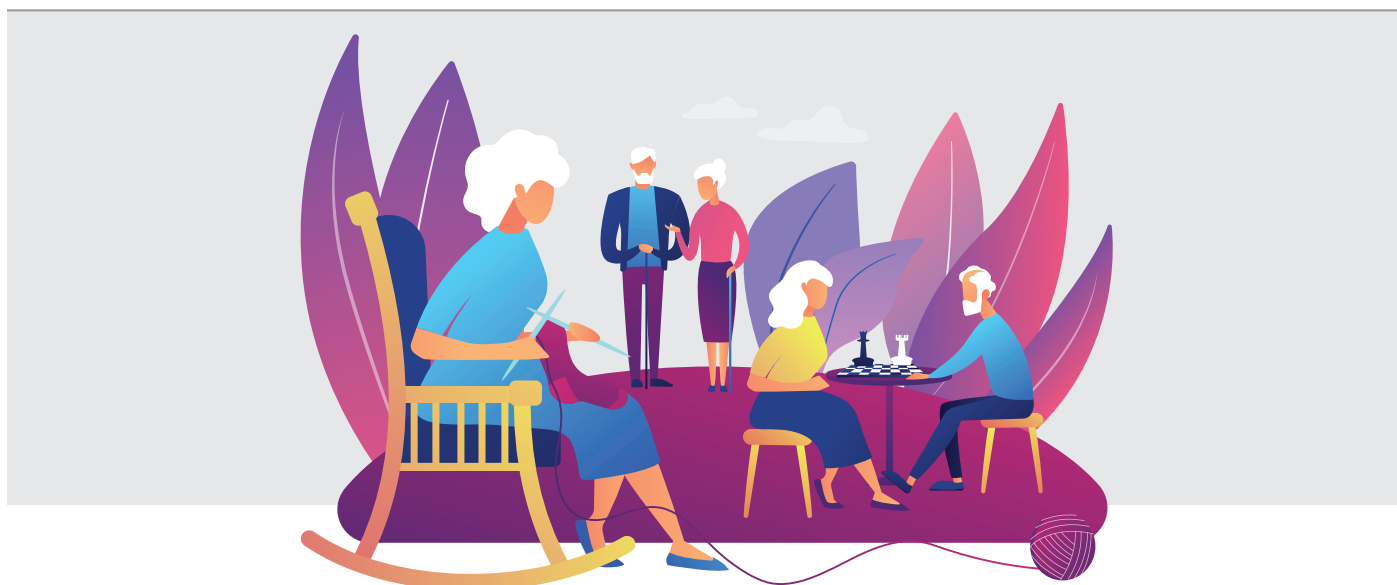

Sporiť si môžeme z viacerých dôvodov, avšak jeden dôvod na sporenie sa týka nás všetkých. Je ním sporenie si na dôchodok. V starobe už nie sme schopní vykonávať platenú prácu, a teda je predpoklad, že náš príjem poklesne. **Príjem v starobe je nahradený dôchodkom zo sociálneho systému – starobný dôchodok.** Tento dôchodok je však už teraz omnoho nižší ako zárobok v aktívnej časti života a je možné predpokladať, že výplata dôchodkov zo sociálneho systému bude ešte klesať. Príčinou tohto poklesu bude hlavne demografický vývoj. Preto je nutné myslieť na starobu čím skôr a vytvoriť si dostatočné rezervy na toto obdobie.

V Slovenskej republike sa dôchodkový systém skladá z troch pilierov:

- **dôchodkové poistenie (I. pilier)** – priebežne financované poistenie spravované Sociálnou poisťovňou. Prostriedky vybrané Sociálnou poisťovňou z odvodov ekonomicky aktívnych ľudí sa priebežne, t. j. v tom istom roku prerozdeľujú dôchodcom vo forme dôchodkov. Nevytvára sa rezerva do budúcnosti. Pilier je povinný.
 - **starobné dôchodkové sporenie (II. pilier)** – financované prostredníctvom sporenia si na osobnom účte a kapitalizácie majetku na ňom, ktoré spravujú dôchodkové správcovské spoločnosti. Pilier je dobrovoľný. V prípade, ak je uzatvorený, časť financií, ktoré by šli do I. piliera, sa presúva sem. Tieto vložené prostriedky sporiteľov sa investujú na finančných trhoch a tak sa zhodnocujú. Vytvára sa rezerva do budúcnosti, ktorá je dedičná.
 - **doplňkové dôchodkové sporenie (III. pilier)** – financované prostredníctvom kapitalizácie majetku z dobrovoľných príspevkov zamestnancov a zamestnávateľov, ktoré spravujú doplňkové dôchodkové spoločnosti. Vytvára sa rezerva do budúcnosti, ktorá je dedičná.
- Pri téme dôchodku sa môžeme stretnúť aj s pojmami ako invalidný dôchodok, vdovský a vdovecký, prípadne sirotsky dôchodok. Výplata týchto dôchodkov sa uskutočňuje zo Sociálnej poisťovne v prípade, ak sa človek stane invalidným alebo dôjde k úmrtiu manžela, manželky alebo rodiča a sú splnené podmienky na výplatu.

Zdroj: Stránka Národnej banky Slovenska; adss.sk

Rozhodni o pravdivosti výrokov. Pri nepravdivých výrokoch zadaj číslo otázky nižšie pod tabuľku a napíš správne znenie výroku.

OTÁZKA	TVRDENIE	ÁNO	NIE
1.	Dôchodkový systém na Slovensku má tri piliere (Sociálna poisťovňa, DSS, DDS).		
2.	Druhý pilier dôchodkového zabezpečenia predstavuje tzv. priebežný dôchodkový systém, z ktorého dôchodky vypláca Sociálna poisťovňa.		
3.	Príspevky na starobné dôchodkové sporenie do I. piliera sú povinné.		
4.	Dôchodkový vek pre osoby narodené po roku 1966 je fixne určený na 64 rokov.		
5.	V súčasnosti predstavujú odvody na starobné poistenie 18 % z vymeriavacieho základu.		
6.	Výška dôchodku z II. piliera bude závisieť aj od aktuálnej dôchodkovej hodnoty (ide o veličinu značne závislú od vývoja slovenskej ekonomiky).		

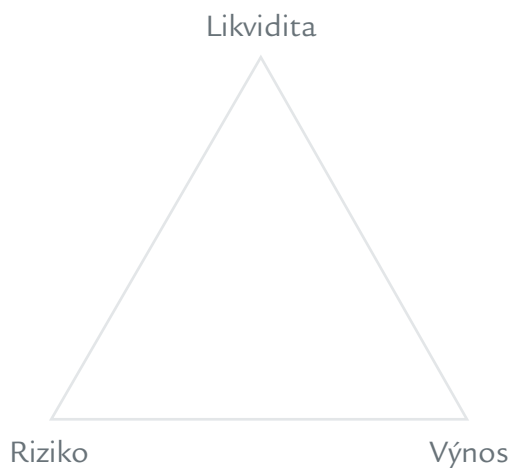
Investovanie predstavuje formu zhodnotenia peňažných prostriedkov. Investori svoje prostriedky vkladajú, resp. investujú do rôznych finančných nástrojov, ktoré pomáhajú ich investíciu zvyšovať. Výsledkom môže byť až niekoľkokpercentný nárast.

Rozlišujeme jednorazové a pravidelné investovanie, ktoré sa uskutočňuje opakovane.

Dôležitými pojmami pri investovaní sú riziko, výnos, likvidita. Spravidla platí, že čím vyšší môže byť výnos, tým vyššie je aj riziko straty. Preto je dôležité riziko diverzifikovať (rozložiť ho). Robí sa to tak, že sa nenakúpi len napr. jeden druh akcií, ale vytvorí sa tzv. portfólio. Portfólio je rozloženie investovaných prostriedkov do rôznych finančných nástrojov, aby sa prípadná strata na jednom vykompenzovala zhodnotením iného nástroja. Likvidita určuje obdobie, za ktoré vieme investované prostriedky premeniť na hotovosť a mať ich k dispozícii.

INVESTIČNÝ TROJUHLNÍK "MAGICKÝ"

Je potom syntézou týchto troch kritérií. Nikdy nemožno dosiahnuť všetkého naraz v optimálnej miere. Ak chceme vyšší výnos, musíme akceptovať vyššie riziko alebo naopak, ak chceme nízke riziko, musíme počítať s nižším výnosom. Každý z nás sa musí rozhodnúť, ktorý bod je pre neho podstatnejší.

Medzi kritériami výnosu, rizika a likvidity existujú vzťahy:

- 1. likvidita a riziko** – nepriama úmera: čím nižšia likvidita, tým znáša investor vyššie riziko
- 2. likvidita a výnosy** – nepriama úmera: čím nižšia likvidita, tým investor požaduje vyššie výnosy
- 3. riziko a výnosy** – priama úmera: čím vyššie riziko je spojené v súvislosti s investíciou, tým vyššie výnosy bude investor vyžadovať

- Každý človek na základe svojich finančných možností a skúseností vie znášať len určitú mieru rizika, je teda dôležité zvoliť si vždy investíciu, kde je pomer rizika a výnosu akceptovateľný pre konkrétného človeka.

Osemsmerovka: **Nájdite** všetky investičné pojmy (14x)

L	A	G	T	S	I	O	P	O	K	L	A	T
A	I	C	K	N	A	S	E	R	R	A	D	O
K	Y	K	L	O	P	K	N	I	E	L	A	P
C	A	A	V	C	S	O	Á	Z	A	H	M	I
I	S	S	F	I	Y	N	L	I	J	T	O	N
A	T	A	Z	R	D	L	E	K	B	Y	K	V
P	O	K	N	Á	B	I	W	O	V	K	N	E
S	R	Z	C	N	A	D	T	R	O	A	A	S
T	E	R	M	O	H	L	P	A	T	D	B	T
N	I	K	O	I	O	H	R	B	N	L	F	O
E	L	D	Z	C	L	O	D	E	T	O	X	R
T	O	N	O	K	A	P	D	K	R	T	P	N
I	V	O	L	A	T	I	L	I	T	A	I	A
M	U	F	Z	O	V	S	Y	M	B	O	L	D
E	B	E	L	I	E	N	K	O	G	R	O	O
T	V	I	D	E	P	O	Z	I	T	Á	R	M
U	P	O	Z	I	C	T	A	K	T	O	O	A

Slovník pojmov v investovaní

DIVIDENDA = peňažný podiel z čistého zisku akciovej spoločnosti vyplácaný akcionárom

DLHOPIS = cenný papier, ktorý predstavuje záväzok dlžníka voči veriteľovi

LIKVIDITA = schopnosť firmy premeniť majetok na peniaze

INVESTOR = osoba, ktorá sa rozhodne časť svojich financií investovať na finančnom trhu

RIZIKO = neistota budúceho výnosu pri investovaní

ZISK = kladný rozdiel medzi celkovými výnosmi (príjmami) a celkovými nákladmi (výdavkami) podniku alebo investície

VOLATILITA = miera kolísania hodnoty aktíva, alebo jeho výnosu

FOND = súhrn finančných prostriedkov

DEPOZITÁR = banka, ktorá schvaľuje a kontroluje každú transakciu

AKCIONÁR = osoba, ktorá vlastní cenné papiere

PENÁLE = finančná pokuta

AKCIA = cenný papier vyjadrujúci podiel na základnom imaní

EMITENT = vydavateľ cenných papierov, či už fyzická, alebo právnická osoba

SANKCIA = finančný postih vo forme pokuty

